

Arbetsmiljöverket
Enheten för människa och omgivning
112 79 Stockholm
Yvonne Strempf

Stockholm
2018-10-15

Ert dnr
2014/105206

Vårt dnr
2018/108

Remissvar angående förslag till föreskrifter om arbetsanpassning

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Idag regleras arbetsgivarens skyldighet till arbetsanpassning till förmån för arbetstagare som ska återgå i arbete efter sjukskrivning med tillfälligt eller varaktigt nedsatt arbetsförmåga, i Arbetsmiljölagen 3 kap 2a § och i Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 1994:1. Arbetsmiljöverket (nedan AmV) föreslår nu nya föreskrifter och allmänna råd om arbetsanpassning.

Den reglering som föreslås ska enligt AmV precisera arbetsgivarens skyldigheter och förväntas ge en bättre och effektivare arbetsanpassning. De nya reglerna förväntas medföra en initial kostnad för företagen eftersom de måste upprätta nya och preciserade rutiner för sin arbetsanpassning. Detta tolkar NNR som att även nya åtgärder kan bli aktuella.

Målsättningen för de nya föreskrifterna är enligt AmV att de ska bli tydligare än de nu gällande och ska poängtera ansvaret att i ett så tidigt skede som möjligt upptäcka signaler på fysisk och psykisk ohälsa hos arbetstagaren.

AmV framhåller att de vanligaste orsakerna till arbetsorsakade besvär för både män och kvinnor är stress och psykiska påfrestningar samt påfrestande arbetsställningar och tung manuell hantering.

Problembeskrivning

NNR frågar sig inledningsvis vilken betydelse den allmänna samhällsutvecklingen kan uppskattas ha på de arbetsrelaterade åkommor som arbetsgivarna förväntas ta ansvar för

(främst stress och psykiska påfrestningar). En arbetsgivare har naturligtvis ett stort ansvar för de ca åtta timmar per dag som arbetstagaren tillbringar på arbetsplatsen. Dock tillbringar arbetstagare ca 16 timmar per dag på annan plats. Hur exempelvis hemarbete och ideellt arbete fördelas och utförs under dessa 16 timmar skulle också behöva tas upp i promemorian. NNR frågar sig exempelvis vad en arbetsgivare kan förvänta sig av en arbetstagare när det gäller att denne ska anlända utvilad och redo till arbetsplatsen varje morgon. En arbetstagare som har ett hektiskt privatliv skulle naturligtvis kunna må bättre av att få reducerad arbetstid eller reducerade arbetsuppgifter men NNR frågar sig om detta är den mest kostnadseffektiva lösningen för samhället att arbetsgivaren ska ta ett fullständigt ansvar för ohälsan och den anställde inget eget ansvar. Frågan om arbetstagarens egna ansvar i detta sammanhang måste tas upp i konsekvensutredningen och då särskilt ur perspektivet att denna fråga inte tas upp för precisering i regleringsförslaget.

NNR frågar sig också hur länge en reducerad arbetstid med hänsyn till arbetsgivarens ansvar för arbetsanpassning ska förväntas pågå. I ett tänkt fall där arbetstagaren inte tar eget ansvar och anpassar sin privattid på lämpligt sätt, kan arbetsgivarens åtgärd riskera att permanentas. NNR frågar sig vilka kostnader för företagen som är förenade med en sänkt arbetsförmåga över en längre tid. Kostnaden för denna typ av åtgärd för ett typiskt företag behöver tas upp i konsekvensutredningen.

NNR noterar också angående problembeskrivningen att AmV i avsnitt 3.2 av konsekvensutredningen säger sig veta att det på arbetsplatserna finns en ”ovilja att följa gällande föreskrifter om arbetsanpassning och rehabilitering”. Detta är en mycket svepande formulering och NNR frågar sig om detta är en anekdotisk observation eller om det faktiskt finns statistik som stöder påståendet. Konsekvensutredningen måste förtydligas i det här avseendet. NNR frågar sig om författarna till konsekvensutredningen försöker påverka beslutsfattarna genom redovisande av egna åsikter istället för att nöja sig med att redovisa fakta och förslag.

Konsekvenser

Av arbetsmiljölagen framgår i 1 a § ”Arbetsgivare och arbetstagare skall samverka för att åstadkomma en god arbetsmiljö.” Föreskriftsförslaget tar inte upp detta samverkanskrav för arbetstagare till specificering eller förtydligande. Konsekvensutredningen behöver ta upp vilka effekterna kan tänkas bli av detta utelämnande i föreskriftsförslaget. NNR menar att arbetstagarens samverkan/egna åtgärder vid rehabilitering och arbetsanpassning i vissa situationer kan vara minst lika viktigt för att uppnå målet om fullständigt återupprättad arbetsförmåga, som arbetsgivarens åtgärder.

På ett principiellt plan menar NNR att reglerna om arbetsanpassning riskerar att krocka med principen om arbetsgivarens rätt att leda och fördela arbetet. Denna rätt kallas också arbetsgivarprerogativet och anses juridiskt utgöra en s.k. dold kollektivavtalsklausul. Denna rätt utgör en viktig del av den svenska modellen och NNR menar att konsekvensutredningen måste ta upp den nämnda risken för krock mellan den föreslagna regleringen och arbetsgivarprerogativet. Om myndigheterna ger sig in och flyttar gränserna för balansen inom den svenska modellen för arbetsmarknaden så riskerar det självklart att få konsekvenser för arbetsmarknadens funktionssätt. Detta behöver beskrivas i konsekvensutredningen för att beslut ska kunna fattas i ärendet.

AmV tar upp betydelsen av rimlighet under avsnitt 7.5 Arbetsanpassning §§ 7-9. AmV skriver att "Kostnaderna för individuell arbetsanpassning bör vara rimliga i förhållande till det arbetstagaren förväntas producera." NNR frågar sig hur denna precisering med utgångspunkt i rimlighetsbegreppet kommer att påverka vilka konkreta arbetsmiljöåtgärder från arbetsgivarens sida som kan bli aktuella. Den enda kostnad som promemorian tar upp i detta sammanhang är kostnaden för att utreda behovet (två timmars arbete). I avsnitt 12 under rubriken *Vilka andra kostnader blir aktuella för företagen och vilka förändringar i verksamheten kan de behöva vidta*, står att inga sådana andra kostnader finns. NNR menar att kostnaden för de nya åtgärder som kan bli aktuella p.g.a. preciseringen samt de "gamla" åtgärder som inte längre kan bli aktuella, bör kunna antas förorsaka sådana andra kostnader. En redovisning av sådana andra kostnader är mycket viktiga att ta ställning till för en beslutsfattare.

I konsekvensutredningen förekommer siffran 700 kr per timme i total lönekostnad, på flera ställen. NNR kan inte finna en beskrivning av hur AmV har kommit fram till denna siffra. Det vore exempelvis värdefullt för beslutsfattare på myndigheten att kunna ta ställning till vilken personalkategori eller extern tjänsteleverantör det är som avses ha en totalkostnad av 700 kr per timme.

Slutsats

NNR finner att underlaget riskerar att få långtgående konsekvenser för både den svenska modellen och för företagens kostnader p.g.a. arbetsgivarnas utökade ansvar, bl.a. genom samhällsutvecklingen. Inga sådana konsekvenser finns beskrivna i underlagen. Problemformuleringen är dessutom svag och det finns inget som pekar att detta skulle vara en balanserad och evidensbaserad lösning. Mot denna bakgrund avstyrker NNR förslaget som presenteras i remissen.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist